Den 11. oktober 2026

Anbefaling fra Det Veterinærmedicinske Råd vedrørende reduceret anvendelse af antibiotika til flokbehandling af smågrise

Indledning

Det Veterinærmedicinske Råd har vurderet anvendelsen af antibiotika til flokbehandling af grise, særligt ved diarréudbrud blandt smågrise. Rådet anbefaler på denne baggrund en række tiltag, der kan begrænse behovet for antibiotikabehandling og dermed bidrage til at mindske risikoen for udvikling af antimikrobiel resistens.

Problemstilling

Antibiotika til flokbehandling og risiko for resistens

Antibiotika kan administreres enten parenteralt (ved injektion) eller peroralt (igennem munden via foder eller drikkevand). Peroral flokbehandling anvendes oftest, når der hos nogle dyr i en grisesti/besætning med flere dyr observeres kliniske tegn på sygdom, mens andre dyr fortsat er raske, men hvor det må forventes, at disse allerede kan være smittede og derfor snart kan blive syge. Dette betegnes også metafylaktisk anvendelse, men metafylaktisk anvendelse begrænser sig dog ikke kun til oral anvendelse.

Antibiotikaforbruget ved flokbehandling er højt og indebærer medicinering af klinisk raske dyr. Peroral administration af antibiotika til flokke af dyr påvirker desuden den samlede bakterieflora i tarmkanalen hos alle behandlede dyr, hvilket ofte vil medføre mere resistens sammenlignet med parenteral behandling af de enkelte, klinisk syge dyr. Endelig medfører anvendelse af antibiotika generelt et selektionspres for antibiotikaresistente bakterier, d.v.s. at brugen af antibiotika medfører øget risiko for at fremme tilstedeværelsen af allerede resistente bakterier i tarmkanalen hos de behandlede dyr. Det er derfor vigtigt at begrænse denne brug af antibiotika til situationer, hvor der ikke findes et forsvarligt alternativ.

Lovgrundlag vedr. flokbehandling

Antibiotika anvendt til flokmedicinering er bl.a. reguleret af Forordning (EU) 2019/6 af 11. december 2018[1]: *Antimikrobielle lægemidler må kun anvendes til metafylakse, når risikoen for spredning af en infektion eller en smitsom sygdom i gruppen af dyr er høj, og når der ikke findes andre egnede alternativer. Medlemsstaterne kan fastsætte retningslinjer vedrørende sådanne andre egnede alternativer og skal aktivt støtte udarbejdelsen og anvendelsen af retningslinjer, der fremmer forståelsen af de risikofaktorer, der er forbundet med metafylakse, og medtage kriterier for iværksættelse af en sådan.*

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0006

Det Veterinærmedicinske Råd • Stationsparken 31-33 • 2600 Glostrup
Tlf. 72 27 69 00 • VetMed@fvst.dk

Aktuelle tiltag til begrænsning af flokbehandling

Siden indførelse af Gult Kort-ordningen i 2010 er der sket en halvering af grænseværdierne for Gult Kort til smågrise: Sammen med en række andre indsatser har dette betydet at antibiotikaforbruget til dyr er reduceret med 29 pct. fra 2010 til 2024. Ligeledes er der sket en betydelig stigning i anvendelsen af vacciner til grise især mod infektion med *Lawsonia intracellularis*. I Fødevare- og Veterinæraftalen[2] er der vedtaget en politisk målsætning om 8 pct. reduktion af antibiotikaforbruget (se p. 10 i aftalen) til grise i forhold til 2018 inden udgangen af 2027. Den tidligere reduktionsmålsætning for antibiotikaforbruget på 8 pct. med udgangspunkt i niveauet for 2018 blev ikke indfriet ved udgangen af 2023, hvilket bl.a. skal ses i sammenhæng med, at anvendelsen af medicinsk zinkoxid til forebyggelse af diarre hos smågrise blev stoppet i 2022.

Aktuel praksis for flokbehandling

Rådet er bekendt med, at flokmedicinering af smågrise i dag udgør cirka halvdelen af det samlede antibiotikaforbrug til grise, og at andelen af behandlede smågrise per dag er højere end for andre aldersgrupper i grisebesætninger. Dette skal ses i sammenhæng med, at Gult Kort-grænserne for smågrise derudover er mere end dobbelt så høje som for de øvrige dyregrupper.

Rådet noterer sig samtidigt, at der er stor variation i antibiotikaforbruget mellem smågrise-producerende besætninger. Nogle smågrisebesætninger kan producere grise med et antibiotikaforbrug, som ligger lavere end eller omkring landsgennemsnittet. I andre besætninger anvendes peroral flokbehandling og anden antibiotikabehandling derimod på et niveau helt op til Gult Kort-grænsen.

Alternativer til flokbehandling

Forskning har vist, at der ikke altid kan påvises en bakteriel årsag til diarréudbrud i besætninger med smågrise, hvilket betyder, at der i nogle tilfælde kan mangle en begrundet indikation for flokmedicinering. Det er desuden vist, at anvendelse af enkeltdyrsmedicinering i nogle besætninger er et relevant alternativ til flokmedicinering. I visse tilfælde vil det dog være relevant med oral flokbehandling fx ved høj dødelighed og høj forekomst af sygdom.

Ved enkeltdyrsmedicinering nedsættes antibiotikaforbruget markant og dermed også udvikling af resistens. Enkeltdyrsmedicinering af diarrésygdom anbefales af European Medicines Agency (EMA)[3], og det er standardbehandling i bl.a. Sverige.

Rådet peger på, at de praktiserende dyrlæger i deres arbejde indenfor rammerne af sundhedsrådgivningsaftaler eller på anden vis skal sikre et konstant og højt prioriteret fokus på

[2] https://fvm.dk/Media/638536960825715071/Aftaletekst%20for%20f%C3%B8devare-%20og%20veterin%C3%A6raftale%202024.pdf

[3] https://www.ema.europa.eu/en/news/categorisation-antibiotics-used-animals-promotes-responsible-use-protect-public-and-animal-health

- Forebyggelse af diarrésygdomme fx gennem øget fokus på fravænningsmanagement, fodring, hygiejne, vaccinationspraksis m.m.
- Reduktion af peroral antibiotikaanvendelse til behandling af fravænningsdiarré hos smågrise
- Dyrevelfærd bl.a. i henhold til dyrevelfærdslovgivningen[4]

[4] https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2025/994

Rådets anbefalinger

Nedenstående anbefalinger skal ses som en præcisering og videreførelse af Rådets anbefalinger om metafylaktisk behandling af produktionsdyr af 28. januar 2022[5], og de er i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/6 af 11. december 2018 om veterinærlægemidler, som har til formål at begrænse antibiotikaforbruget og modvirke udviklingen af antibiotikaresistens.

Rådet anbefaler, at peroral antibiotikabehandling af flokke af grise begrænses yderligere. Behandling bør være baseret på en konkret vurdering i de enkelte besætninger i de enkelte tilfælde.

Rådet har den 12. juni 2020 afgivet vejledning i *God klinisk praksis ved dyrlægers rådgivning og ordinering af antibiotika i forbindelse med flokbehandling af svin*[6]. Vejledningen anbefales fortsat efterlevet for at mindske hyppigheden af antibiotikaresistente mikroorganismer hos grise.

Rådet anbefaler implementering af obligatorisk krav om anlæg til sti-vis medicinering, så flokbehandling om nødvendigt alene kan gennemføres i enkeltstier.

Rådet anbefaler, at flokbehandling med antibiotika i grisebesætninger altid forudgås af laboratoriebaseret mikrobiologisk diagnostik. Disse undersøgelser bør gennemføres ved nyudbrud af antibiotikabehandlingskrævende sygdom og minimum i forbindelse med de i sundhedsrådgivningsaftalerne indeholdte regelmæssige besøg, hvor der ordineres antibiotika. Og herudover tillige ved alvorlige sygdomsudbrud, der kan give anledning til at overveje flokbehandling.

Rådet anbefaler, at der udarbejdes pædagogiske flowcharts til at støtte dyrlæger ved beslutning om flokbehandling af produktionsdyr.

Rådet anbefaler, at besætninger, hvor flokbehandling institueres, skal have et øget antal opfølgende besøg af den praktiserende dyrlæge, der har ordineret behandlingen samt øget sandsynlighed for at modtage risikobaseret myndighedskontrolbesøg.

Rådet anbefaler, at det overvejes at differentiere afgiften på veterinære lægemidler yderligere og herunder at introducere en øget afgift på antibiotika, der kan iblandes foder eller vand.

Rådet anbefaler en yderligere reduktion af Gult Kort-grænsen for smågrise.

Rådet anbefaler, at det samtidigt med sænkning af Gult Kort-grænserne for anvendelse af antibiotika til behandling af fravænningsdiarré sikres, at den nødvendige, central-

---

5 https://foedevarestyrelsen.dk/Media/638693447722305887/Anbefaling%20om%20metafylaktisk%20behandling%20af%20produktionsdyr.pdf

6 https://foedevarestyrelsen.dk/Media/638693446844797599/DVR%20anbefaling%20om%20god%20klinisk%20praksis%20for%20svinedyrl%C3%A6ger.pdf

administrative kontrolsupport tilvejebringes, idet der forventes et højere antal udstedte Gult Kort- og Rødt Kort-sanktioner.

Rådet anbefaler, at der i henhold til EU-lovgivningen fastlægges restriktive og definerende kriterier for, hvornår oral flokmedicinering undtagelsesvis kan anvendes. Rådet bidrager gerne til udarbejdelse af sådanne kriterier.

Rådet anbefaler, at der sikres finansiering af et betydeligt forøget antal løbende, mikrobiologiske undersøgelser af relevant materiale fra sygdomsramte produktionsdyr for konstant at have bred viden om, hvilke potentielt humanpatogene bakterier og disses resistensmønstre der forekommer i danske husdyrpopulationer. Der kan sammenlignes med strukturen for de i perioden 2015-2026 gennemførte undersøgelser for MRSA i husdyr.

Rådet anbefaler, at der gives støtte til udvikling af Point-Of-Care-Tests (POCT) eller mobile testmuligheder for at sikre entydig og hurtig diagnostik i besætningerne.

Rådet anbefaler, at der snarest gennemføres forskningsmæssige sammenligninger af besætninger med få problemer (lavt antibiotikaforbrug) med fravænningsdiarré versus besætninger med mange problemer (højt antibiotikaforbrug) med fravænningsdiarré. Sammenligningen bør også omfatte de enkelte, tilknyttede, praktiserende dyrlægers ordinationspraksis.

Rådet anbefaler, at der ved Fødevarestyrelsens kontrol af grisebesætninger og disses praktiserende dyrlæger sikres maksimal opmærksomhed på reduktion af antibiotikabehandling af grise med fravænningsdiarré, og at der sikres lovgivningsmæssig støtte hertil.

Rådet anbefaler, at der udarbejdes mere uddannelsesmateriale om "god anvendelse af antibiotika" til besætningsejerne og -personalet

- *Obligatorisk hygiejnekursus for personer, der arbejder med levende grise*[7] foreslås udbygget med betydelige elementer af zoonosehåndtering og udvikling af antibiotikaresistens. Ligesom det anbefales at gøre deltagelse i regelmæssige genopfriskningskurser for disse personer obligatorisk.
- *Kursus i anvendelse af lægemidler til produktionsdyr*[8] foreslås opgraderet til at omfatte betydelige elementer af risici ved antibiotikaanvendelse samt forebyggelse af udvikling af antibiotikaresistens.

[7] https://foedevarestyrelsen.dk/dyr/dyresundhed/dyresygdomme/mrsa/mrsa-hygiejnekursus
[8] https://foedevarestyrelsen.dk/dyr/dyresundhed/laegemidler-til-dyr/anvendelse-af-laegemidler-til-dyr/medicinhaandtering

Baggrund og evidensgrundlag

Ifølge veterinærlægemiddelforordningen (EU) 2019/6 skal anvendelsen af metafylaktisk antibiotikabehandling begrænses og må kun iværksættes efter en grundig mikrobiologisk diagnostik. Forordningen fastslår blandt andet at:

- Antimikrobielle lægemidler ikke må anvendes rutinemæssigt eller til forebyggende behandling (profylakse).
- Antibiotikabehandling skal være målrettet og baseret på kliniske mikrobiologiske undersøgelser foretaget med passende intervaller.
- Antimikrobielle lægemidler må kun anvendes metafylaktisk, når risikoen for spredning af en infektion eller smitsom sygdom i en dyregruppe vurderes som høj, og der ikke foreligger andre egnede alternativer.

Rådet lægger desuden vægt på, at der allerede foreligger videnskabelig og praktisk evidens for, at produktion af smågrise kan gennemføres uden rutinemæssig, anvendelse af flokmedicinering med antibiotika, forudsat at der implementeres passende drifts-, hygiejne- og sundhedstiltag.

Det kan tilføjes, at anbefalingerne er i tråd med den udvikling, der har været på det humane område i Danmark, hvor man i mange år har arbejdet på at antibiotikabehandling i højere grad sker på baggrund af relevant mikrobiologisk diagnostik. Det bør således tilstræbes, at principperne for diagnostisk beslutningsgrundlag ved antibiotikabehandling af dyr i højere grad kommer til at afspejle, hvad der er praksis hos mennesker. Der henvises her bl.a. til Sundhedsstyrelsens vejledning om ordination af antibiotika[9]

[9] https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2012/10126